

РЕПУБЛИКА БЪЛГАРИЯ
Областна администрация
Смолян

Смолян, бул. "България" №14, тел. 0301/ 60192, факс 0301/ 62333, e-mail: governor@region-smolyan.org; <http://www.region-smolyan.org>

УТВЪРДИЛ: .....

ИНЖ. СТЕФАН СТАЙКОВ
Областен управител на
област Смолян

дата: 28.02.2013г.

ОБЛАСТНА СТРАТЕГИЯ ЗА ИНТЕГРИРАНЕ НА РОМИТЕ В ОБЛАСТ СМОЛЯН (2012-2020 г.)

СЪДЪРЖАНИЕ:

I.	Въведение.....	стр. 3
II.	Актуално състояние на ромската общност.....	стр. 4
	<i>Анализ на състоянието на ромската общност по сектори:</i>	
	<i>Жилищни условия.....</i>	стр. 5
	<i>Заетост.....</i>	стр. 5
	<i>Образование .....</i>	стр. 7
	<i>Здравеопазване .....</i>	стр. 8
III.	Визия.....	стр. 9
IV.	Стратегическа цел.....	стр. 9
V.	Водещи принципи и хоризонтални аспекти при изпълнението.....	стр. 10
	<i>Принципи.....</i>	стр. 10
	<i>Хоризонтални аспекти.....</i>	стр. 11
	<i>Цели на областното планиране.....</i>	стр. 11
VI.	Приоритети: образование, здравеопазване, жилищни условия, заетост, върховенство на закона и недискриминация, култура и медии.....	стр. 11
	<i>1. Образование.....</i>	стр. 11
	<i>2. Здравеопазване.....</i>	стр. 14
	<i>3. Жилищни условия.....</i>	стр. 16
	<i>4. Заетост.....</i>	стр. 17
	<i>5. Върховенство на закона и недискриминация.....</i>	стр. 19
	<i>6. Култура и медии.....</i>	стр. 20
VII.	Институционална рамка и структури.....	стр. 22
VIII.	Мониторинг на изпълнението	стр.23
IX.	Заключение.....	стр.24

ОБЛАСТНА СТРАТЕГИЯ ЗА ИНТЕГРИРАНЕ НА РОМИТЕ В ОБЛАСТ СМОЛЯН (2012 - 2020)

I. ВЪВЕДЕНИЕ

Настоящата Областна стратегия за интегриране на ромите в област Смолян (2012-2020), наричана Стратегията, е документ, задаващ насоките за изпълнение на политиката за социална интеграция на ромите на областно ниво и е приета в изпълнение на Националната стратегия на Република България за интегриране на ромите (2012-2020), приета с Решение на Народното събрание на 01.03.2012 г. Следвайки Националната стратегия и рамката на Европейския съюз (ЕС) за национални ромски стратегии, настоящият документ използва името роми като обобщаващо както за българските граждани в уязвимо социално-икономическо положение, които се самоопределят като роми, така и за гражданите в сходна ситуация, които околното население определя като такива, независимо от начина на тяхното самоопределяне.

Съгласно Националната стратегия на Република България за интегриране на ромите (2012-2020) Областната стратегия продължава и развива политическата ангажираност на правителството на европейското развитие на България в съответствие с Националната програма за реформи на Република България (2011-2015 г.)¹ и с Националния план за действие по инициативата „Десетилетие на ромското включване 2005-2015 г.” на областно ниво.

Стратегията прилага целенасочен интегриран подход към гражданите в уязвимо положение от ромски произход, който се прилага в рамките на по-общата стратегия за борба с бедността и изключването, и не изключва предоставянето на подкрепа и за лица в неравностойно положение от други етнически групи.

Областната стратегия за интегриране на ромите е изработена в резултат на сътрудничество между отговорните институции и се приема за период до 2020 г. включително. Оперативното изпълнение на Областната стратегия на област Смолян за интегриране на ромите (2012-2020) се осъществява чрез Общинските планове за действие (ОПД) на общините на територията на областта, изпълнявани в два периода. Първият период 2012-2014 г., завършва с изпълнението на Националния план за действие по международната инициатива „Десетилетие на ромското включване 2005-2015 г.”, вторият период 2014-2020 г. обхваща следващия програмен период на Европейския съюз по Оперативните програми за България с оглед финансова подкрепа

чрез използването на инструментите на ЕС – 2014-2020. С цел осигуряването на ефективност и устойчивост на мерките се предвижда междинен преглед/ актуализация на ОПД през 2017 г.

След 2020 година, Стратегията ще може да бъде продължена, допълнена или изменена, в зависимост от постигнатите резултати и евентуалните промени, които биха могли да настъпят в Националната стратегия на Република България за интегриране на ромите (2012-2020).

II. АКТУАЛНО СЪСТОЯНИЕ НА РОМСКАТА ОБЩНОСТ

По данни на Националния статистически институт от преброяването на населението и жилищния фонд от 2011 г., ромите остават третата по големина етническа група в България. Като роми са се самоопределили **325 343** души или **4.9%** от българските граждани.

От преброяване на населението през 2011 г. е видно, че броя на населението на област Смолян е 121 752 души, самоопределилите се по етнически признак са 95 175 души - като роми са се определили 448 души, но според данните от „ОД на МВР“ в областта живеят около 1500 души от ромската етническа общност. Това е така, защото продължава тенденцията част от хората, които са част от тази етническа общност да се самоопределят като българи, турци, румънци и др., което произтича от правото на преброяването лице само да определи етническата си принадлежност или да не посочи такава. Лицата от ромската общност в област Смолян са разпределени териториално по общини, както следва:

Най-голям е дялът на самоопределилите се като роми в общините Девин (1.0%), Смолян (0.9%), и Доспат (0.6%). С най-нисък дял са общините Борино (0.2%) и Чепеларе (0.05%). На територията на общините Мадан, Неделино, Баните, Златоград, Рудозем, няма лица, които са се самоопределили като роми или такива социално уязвими групи, които да са в сходна на ромите ситуация.

На доброволния въпрос за етническа принадлежност не са отговорили 26 577 лица, или 21.8% от населението в област Смолян.

По-голяма част от ромската общност живеят в градовете – 382 лица (85.3%), а само 66 лица (14.7%) живеят в селата.

Възрастовата структура на ромите в област Смолян, съгласно последното преброяване, сочи нисък процент на продължителност на живота. Ромите в диапазона над 70 години са едва 12 души (или 2.7%), в сравнение с българския етнос, от които доживяват до 70 и повече години - 11 319 души

(или 13%). Най-многобройни са преброяените роми в диапазона 0-9 г. (123 души), 10-19 г. (86 души) и 20-29 г. (84 души).

Анализ на състоянието на ромската общност по сектори:

Жилищни условия

Степента на урбанизация на отделните етноси е различна. В градовете живеят 50 502 души от самоопределилите се като българи. Статистиката сочи, че на територията на област Смолян ромското население е концентрирано предимно в градовете и надвишава над 5 пъти ромите, живеещи в селата.

По данни на НСИ от последното преброяване на населението и жилищния фонд от 2011 г., на национално равнище етническите българи разполагат средно с 23.2 кв.м. жилищна площ на едно лице, при ромите тя е едва 10.6 кв.м. В област Смолян съотношението е почти аналогично: 24,6 кв. м жилищна площ средно за едно лице от българския етнос и приблизително 6.0 кв. м средно за едно лице от ромски произход.

Предимно „градското” присъствие на роми в общините създава и проблеми, защото те са съсредоточени по махали не само в законни постройки. Жилищните условия и инфраструктурата в повечето квартали, които се обитават и от ромско население са в сравнително добро състояние, като имат изградена електропреносна и водоснабителна мрежа.

Заетост

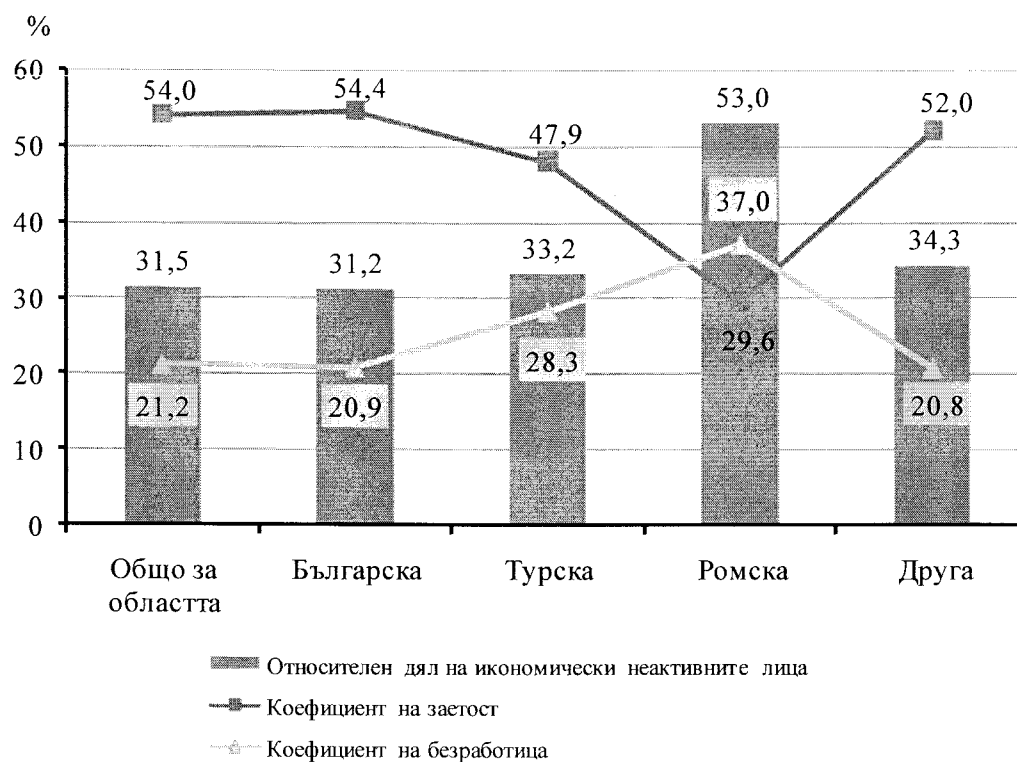
По-голяма част от ромската общност са безработни, не търсят активно работа, нямат завършено образование и придобита квалификация, което затруднява и намирането, и съответно наемането им на работа, и включването им в обществения живот.

Безработицата и ниските доходи при тази общност обуславя рисковата група – социално слаби лица и семейства, подпомагани с месечни социални помощи по ЗСПД и ППЗСП.

Съгласно данните от последното преброяване икономически активното население в област Смолян възлиза на 58 440 души, като от тях 127 души (0.2%) са роми. Към момента на преброяването безработните общо за областта са били 12 741 души, а от тях безработни са били 47 роми (0.4%). Икономически неактивното население в областта възлиза на 27 694 души, от тях 143 души (0.5%) са били представители на ромската общност. Цялостната

картина сочи коефициент на безработица сред ромското население на област Смолян от порядъка на 37%. При тях е регистриран и най – високия относителен дял на икономически неактивно население – 53%.

Фиг. 1 Коефициент на заетост и безработица и относителен дял на икономически неактивните лица по етническа принадлежност

Източник: ТСБ – Смолян

Към 30.11.2012 г. броят на регистрираните безработни лица, в община Смолян е 2979, а самоопределилите се като роми от смолянска община са 107 души, като броят им се увеличава с 62 лица спрямо 30.11.2011 г. От тях 63.7% са жени. Броят на безработните младежи от ромски произход е 45 души, което съставлява 39.8 % от всички регистрирани роми в общината.

Към 30.11.2012 г. броят на регистрираните безработни лица, в района обслужван от Д'БТ' – Девин (Девин, Доспат и Борино) е 3434, а самоопределилите се като роми от тях са 22- ма души, като от тях са 12 жени. Броят на безработни лица самоопределили се като роми до 29 годишна

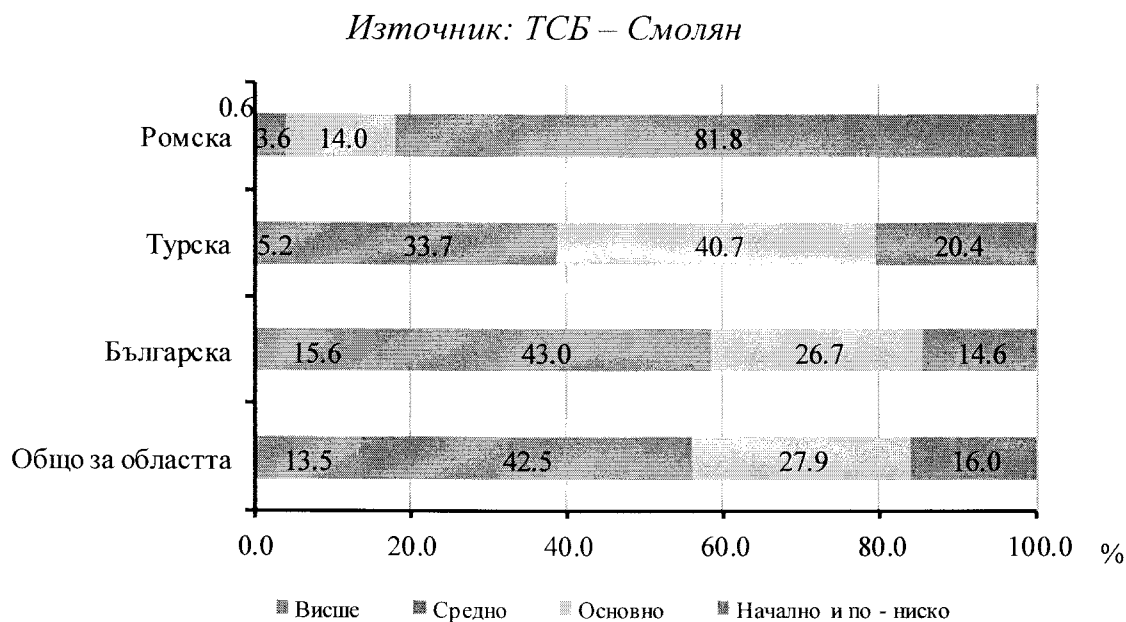
възраст са 8 лица. В заетост по програми и временна заетост са включени 6 лица от ромски произход.

Относителният дял на жените роми в структурата на безработица е по-голям в сравнение с групата на мъжете роми. Устройването на работа на лицата, без образование и квалификация, в повечето случаи е възможно само чрез субсидирани работни места. Майките с деца до 3 годишна възраст, както и хората с уврежданията трудно намират реализация, особено ако са от ромски произход. Нивото на образование е фактор при съкращения, по-бързо се освобождават тези с по-ниски нива на образование. Задълбочаване на финансовата и икономическата криза, преструктурирането на сектора икономика влияе върху обхвата и структурата на безработицата.

Образование

При преброяването през 2011 г., населението от ромски етнос над 7 и повече години възлиза на 358 души. От тях едва 13 души (3.6%) са със средно образование, а с основно образование са 50 души (или 14%). С начално и по – ниско образование са 81.8%, като от тях 38% (или 111 души) никога не са посещавали училище.

Фиг. 2 Структура на населението на 7 и повече навършени години по етническа група и степен на завършено образование

Данните сочат запазване на тенденцията голяма част ромите да остават без подходящо образование, рано да напускат училище, или да не тръгват на училище, което поставя пред тях редица бариери пред включването им в пазара на труда.

Фактори, причина за случващото се са: голям брой безпричинни отсъствия от учебни занятия, недостатъчно владеене на български език и най-вече неангажираност на родителите, които не оказват необходимата подкрепа и стимулиране на подрастващите и ориентирането им към по-добро образование, като необходима предпоставка към по-добро бъдеще - социална, трудова реализация и т.н.

Здравеопазване

По данни от Националната стратегия на Република България за интеграция на ромите 2012-2020 г., рисковите фактори създават условия и повишават вероятността от възникване на заболявания. При лицата, принадлежащи към големите малцинствени общности в България, наблюдаваме по-силно влияние на първичните (масово и дълбоко обедняване, висока безработица, влошена структура на доходите и потреблението, неблагоприятна околна и жилищна среда, начин на живот, генетични заболявания) и вторичните рискови фактори (някои болестни състояния с хронично протичане, които от своя страна създават условия за усложнения или други заболявания). област Смолян не прави изключение от тази картина.

При преброяването през 2011 г. се вижда ясно, че лицата от ромски произход до голяма степен не желаят да указват степента на ограниченията (инвалидизацията) поради заболяване. От 448 души , 299 не са дали отговор (виж таблицата по-долу). Едва 8 души указват, че са силно ограничени поради здравословни проблеми и 7 души са отговорили, че са ограничени, но не в голяма степен.

Ограничения поради здравословни проблеми					
Общини / Етническа група	Общо	Не	Да, ограничен, но не в голяма степен	Да, силно ограничен	Неотговорили
ОБЛАСТ СМОЛЯН	121752	59647	4556	2383	55166
<i>В т.ч отговорили</i>	<i>95175</i>	<i>52041</i>	<i>3934</i>	<i>2039</i>	<i>37161</i>
Българска	86847	48642	3629	1886	32690
Турска	4696	1531	152	78	2935
Ромска	448	134	7	8	299
Друга	1826	953	88	36	749
Не се самоопределям	1358	781	58	31	488

Източник: ТСБ – Смолян

Само 22.3 % от ромското население на Смолянска област са отговорили на въпроса за признат от ТЕЛК/НЕЛК процент трайно намалена работоспособност по време на преброяването, като 90% от тях са отговорили, че нямат признат процент загуба на работоспособността.

Въпреки, че по-голямата част от тях не са отговорили на въпроса за наличие на сериозни здравословни проблеми, специфична особеност за ромското население е ранното настъпване на инвалидизация и масовото хронифициране на заболяванията още в средна възраст.

Сериозен проблем представлява здраваната неосигуреност сред ромското население.

III. ВИЗИЯ

Интеграционната политика е предпоставка за успешно и устойчиво развитие на ромската общност, като част от българското общество.

Интеграцията на ромите и на българските граждани в уязвимо положение, принадлежащи към други етнически групи е активен двустранен процес на социално включване, насочен към преодоляване на съществуващите за тях негативни социално - икономически характеристики и последващ просперитет в обществото.

IV. СТРАТЕГИЧЕСКА ЦЕЛ

Създаване на условия за равноправно интегриране на ромите и на българските граждани в уязвимо положение от други етнически групи в обществения и икономическия живот чрез осигуряване на равни възможности и равен достъп до права, блага, стоки и услуги, участие във всички обществени сфери и подобряване на качеството на живот при спазване на принципите на равнопоставеност и недискриминация.

V. ВОДЕЩИ ПРИНЦИПИ И ХОРИЗОНТАЛНИ АСПЕКТИ ПРИ ИЗПЪЛНЕНИЕТО

Принципи:

Водещи принципи и цели при изпълнението на Областната стратегия са:

- 1) Конструктивни, прагматични и недискриминационни политики;
- 2) Межкултурен подход;
- 3) Приобщаване към мнозинството;
- 4) Осъзнаване на измерението за равенството между половете;
- 5) Трансфер на основани на фактите политики;
- 6) Използване на инструменти на ЕС;
- 7) Участие на регионалните и местните власти;
- 8) Участие на гражданското общество;
- 9) Активно участие на ромите.

Хоризонтални аспекти:

Политиките за интегриране на ромите и лицата в неравностойно положение от други етнически групи представляват неразделна част от общонационалните политики за повишаване благосъстоянието на българския народ.

Стратегията обединява действащите стратегически документи и планове за развитие на отделните сектори на областно ниво. Основни подходи при изпълнение на дейностите:

- Насърчаване на позитивни действия за преодоляване на различни форми на неравнопоставеност във всички обществени сектори. Утвърждаване на позитивни обществени нагласи към ромската общност;
- Насърчаване на позитивни действия за преодоляване на традиционни практики в ромската общност, които засягат правата на жените и децата;
- Интегриран териториален подход, при който на териториален принцип едновременно се предприемат мерки и обединяват ресурси по различни приоритети, съобразени с местните особености и нужди, включително на най-нуждаещите се с цел постигане на видима промяна на конкретно населено място /квартал, махала/.

Цели на областното планиране:

- Ефективност на предприетите действия и оптимизиране на използването на ресурсите (финансови и човешки ресурси, материална база и социална инфраструктура);
- Развитие на междусекторното сътрудничество и взаимодействие за намиране на устойчиви решения за стимулиране на социалното включване на уязвимите етнически общности и маргинализираните групи в област Смолян и нейните общини;
- Съответствие на предприетите действия с реалните потребности на маргинализираните групи.

**VI. ПРИОРИТЕТИ:
ОБРАЗОВАНИЕ, ЗДРАВЕОПАЗВАНЕ, ЖИЛИЩНИ УСЛОВИЯ,
ЗАЕТОСТ, ВЪРХОВЕНСТВО НА ЗАКОНА И НЕДИСКРИМИНАЦИЯ,
КУЛТУРА И МЕДИИ.**

1. ОБРАЗОВАНИЕ

Оперативна цел: Обхващане и задържане на ромските деца и ученици в образователната система, осигуряване на качествено образование в мултикултурна образователна среда

Специфични цели:

1. Гарантиране правото на равен достъп до качествено образование, на ромски деца и ученици в детски градини и училища на територията на област Смолян.
2. Повишаване на качеството на образование на ромски деца.
3. Обучение в дух на толерантност и недискриминация в детските градини и училищата, чрез съхраняване и развиване на културната идентичност на деца и ученици от ромски произход.
4. Превенция на отпадане от училище и ограмотяване на неграмотни и малограмотни възрастни роми.

5. Прилагане на разнообразни форми и програми за работа с деца с трудности, деца с дефицити в обучението, деца със специални образователни потребности и застрашени от отпадане от образователната система деца и ученици с цел ранно корекционно - компенсаторно въздействие.

6. Приобщаване и приемане на родителите - роми към образователния процес и засилване на участието им в училищния живот, чрез повишаване на мотивацията и включване в училищни и извънучилищни форми като партньори.

7. Усъвършенстване на образователните условия с цел качествено образование и квалификация на педагогическите специалисти за ~~взаимодействие в мултиетническа образователна среда, интеркултурна компетентност у директорите, учителите и другите педагогически специалисти.~~

Конкретни дейности за постигане на целите:

- Включване на децата от ромските семейства в образователната среда на област Смолян;
- Откриване на почасови, сезонни и съботно-неделни групи в детските градини;
- Постепенно въвеждане на целодневна организация на учебния ден до седми клас включително;
- Подготовка на децата от малцинствени етнически групи (3-6 години) за бъдещо пълноценно включване в образователния процес, чрез организиране на допълнителни занимания в детските градини, за децата, за които българският език не е майчин;
- Периодично участие в конкурси за проекти по Стратегическа цел 3 от Тригодишната програма на Центъра за образователна интеграция на деца и ученици от етническите малцинства (ЦОИДУЕМ, ОПРЧР и други подходящи донорски програми);
- Дейности, насочени към съхраняване и развиване на културната идентичност на децата и учениците от етническите малцинства и техните връстници, в интеграционна мултикултурна среда;
- Създаване на клубове по интереси; сформирание на групи по свободно избираема подготовка (СИП) в областта на културата, фолклора и

традициите на различните етноси, танцови формации; изкуства; традиционни занаяти;

- Установяване на основните фактори, водещи до непостъпване и преждевременно отпадане от училище, разработване и апробиране на методология за наблюдение на регионално и местно равнище;
- Прилагане на модел за осъществяване на мониторинг и оценка на процеса на образователна интеграция на деца, ученици и студенти от етническите малцинства;
- Насърчаване на отговорно родителско отношение. Ефективни санкции срещу родители, които нарушават разпоредбите на чл. 53 от Конституцията на Република България и чл. 7 от Закона за народната просвета, според които училищното обучение до 16 – годишна възраст е задължително;
- Организиране на информационни кампании за повишаване на осведомеността на ромските родители относно ползите от предучилищното образование;
- Създаване на постоянни общински комисии за обхват и ранна адаптация в системата на задължителното образование, ръководена от ресорния зам. кмет. Превенция и ограничаване на ранното отпадане;
- Организиране на дейности по кариерно ориентиране и консултиране на учениците при избора на професия, при преходите в рамките на образователната система или от образование към заетост;
- Ограмотяване на възрастни роми;
- Организиране на курсове за придобиване на квалификация за част от професия чрез модулно обучение;
- Предоставяне на продължаващо професионално обучение за лица, навършили 16 г.;
- Назначения на квалифицирани и сертифицирани помощник-възпитатели и помощници на учителя и образователни медиатори за работа в мултиетническа среда;
- Организиране на форми за индивидуално наставничество, подпомагащо отделните ученици да преодолеят свързани с ученето специфични трудности, както и трудности в социален или в личен план;

- Осигуряване на правото на образование на децата и учениците от етническите малцинства, които са със специални образователни потребности, чрез предлагане на подходящи форми на обучение, индивидуални програми и осигуряване на необходимите специалисти.
- Ангажиране на родители на деца и ученици от етническите малцинства в училищни настоятелства или обществени съвети;
- Съвместни форми и дейности между родителите на ромските деца и останалите родители;
- Осъществяване на контрол върху детски градини и училища за недопускане на обособени групи/паралелки по етнически признак;
- Въвеждане на форми на взаимодействие и дейности в детските градини и училищата за изграждане на положителни нагласи към образователната интеграция на ромските деца;
- Квалификация на учители, директори и други педагогически специалисти за работа в мултикултурна среда.

Отговорни институции:

- Регионалният инспекторат по образованието при Министерството на образованието, младежта и науката – Смолян;
- Учебни заведения и детски градини;
- Ресурсен център – Смолян;
- Общини;
- НПО;

2. ЗДРАВЕОПАЗВАНЕ

Оперативна цел: Осигуряване на равенство в достъпа до качествени здравни услуги и превантивни програми.

Специфични цели:

1. Преодоляване и преустановяване негативните тенденции за здравето на лицата принадлежащи към етнически малцинства и създаване на условия за неговото подобрене чрез:

- намаляване на детската и майчина смъртност;
- подобряване на сексуалното и репродуктивното здраве;
- ограничаване заболяемостта от ваксинопредотвратими, заразни и паразитни заболявания, както и заболявания предавани по полов път;
- намаляване заболяемостта, трайната неработоспособност и преждевременната смъртност от някои широко разпространени социално-значими заболявания;
- осигуряване по-добро здравно обслужване и по-добро качество на живот на болни с хронични заболявания и лица с увреждания;

2. Осигуряване на равенство в достъпа до здравни услуги на лицата принадлежащи към етнически малцинства чрез:

- проучване на потребностите и утвърждаване длъжността на здравния медиатор като координираща фигура между здравните институции и лицата от малцинствените групи и общности;
- информиране относно правата и задълженията на пациентите и за видовете медицински услуги;

3. Повишаване на здравната грамотност и осигуряване на достъп до здравна информация чрез:

- повишаване здравните знания за предпазване от най-честите заболявания, подържане на личната и битова хигиена, подобряване на репродуктивното здраве;
- информиране за значението на имунизациите и мотивиране за редовното им прилагане, съгласно Националния имунизационен календар;
- използване на разнообразни начини за предоставяне на здравна информация подходяща за лицата принадлежащи към етнически малцинства;

Отговорни институции:

- Регионална здравна инспекция - Смолян;
- Лични лекари;
- Общини;
- Лечебни заведения;

3. ЖИЛИЩНИ УСЛОВИЯ

Оперативна цел: Подобряване на жилищните условия, включително и на прилежащата техническа инфраструктура

Специфични цели:

1. Подобряване на жилищните условия в квартали с компактно ромско и друго живеещо при подобни условия население;
2. Отреждане на нови територии за жилищно строителство с възможности за деконцентриране на компактните и обособени ромски квартали;
3. Проектиране и изграждане на техническа инфраструктура;
4. Изграждане и рехабилитация на социални жилища;
5. Осигуряване на алтернативно жилищно настаняване в случай на принудително изваждане на уязвими семейства от домовете, които обитават;
6. Реконструкция на обекти на социалната инфраструктура за целите на образованието, културата и др.

Конкретни дейности за постигане на целите:

- Оценка на нуждите от подобряване състоянието на ромските квартали по отношение на инженерната инфраструктура;
- Разработване на общински програми за подобряване на жилищните условия в квартали с компактно ромско и друго живеещо при подобни условия население;
- Идентифициране на подходящи терени;
- Уреждане въпросите със собствеността на терените;
- Отреждане на терените – общинска собственост, за жилищно строителство;
- Изработване на кадастрални карти и кадастрални регистри на територии, включващи зони с компактно ромско и друго живеещо при подобни условия население;
- Изработване на специализирани карти;
- Актуализация на подробни устройствени планове на съществуващи терени;

- Изработване на подробни устройствени планове на новооторедени терени;
  - Проектиране на техническа инфраструктура
    - водоснабдяване
    - канализация
    - улична мрежа
    - благоустрояване;
  - Изграждане на обекти от техническата инфраструктура;
  - Изградени нови социални жилища;
  - Рехабилитирани съществуващи социални жилища;
  - Осигуряване на алтернативно жилищно настаняване в случай на принудително изваждане на уязвими ромски семейства от домовете, които обитават;
  - Проучване на възможността за усъвършенстване и допълване на законодателството в областта на достъпа до жилища;
  - Реконструкция на обекти на образователната инфраструктура ;
  - Реконструкция на обекти на културната инфраструктура;
  - Реконструкция на обекти на социалната инфраструктура.
- **Отговорни институции:**
  - Общини;

4. ЗАЕТОСТ

Оперативна цел: Подобряване на достъпа на ромите до пазара на труда и повишаване на дела на заетите сред тях

Специфични цели:

1. Осигуряване на достъп на ромите от областта до пазар на труда и до различните инициативи за самостоятелна заетост.
2. Ограмотяване, квалификация и преквалификация на безработни роми, както и на заети роми, в съответствие на професии търсени на пазара на труда.
3. Насърчаване на заетостта чрез провеждане на обучение на безработни лица за ключови компетентности.

4. Насърчаване на предприемачеството, стартиране и управление на собствен бизнес.
5. Конкретни механизми за осигуряване на устойчива заетост на роми в активна трудова възраст заедно с представители на работодателите, синдикатите, общините и организациите на ромската общност.
6. Насърчаване на социалния и гражданския диалог в подкрепа на трудовата реализация на ромите.
7. Въвеждане на правни и икономически механизми за стимулиране на работодателите да наемат на работа лица от ромски произход, вкл. чрез прилагане на механизмите за корпоративна социална отговорност, субсидирана заетост и др.

Конкретни дейности за изпълнение на целите :

- Организиране на обучителни курсове за безработни лица:
  - а) мотивация за активно търсене на работа;
  - б) професионална ориентация;
  - в) професионална квалификация, в рамките на годишните програми за обучение по Националния план за действие по заетостта (НПДЗ) и други планове;
- Насърчаване на заетостта чрез програми и мерки по реда на ЗНЗ в рамките на годишните програми за обучение по Националния план за действие по заетостта (НПДЗ) и други планове;
- Обучения по ключови компетентности, “Инициативност и предприемачество” или „Обществени и граждански компетентности” към съответното професионално обучение;
- Организиране на мотивационни курсове (в рамките на годишните програми за обучение по НПДЗ и други планове);
- Обучение по стартиране и управление на собствен бизнес;
- Срещи, семинари, дискусии, кръгли маси, кампании.

ОТГОВОРНИ ИНСТИТУЦИИ:

- Дирекции „Бюро по труда” *(в чиито обхват има ромско население)*

5. ВЪРХОВЕНСТВО НА ЗАКОНА И НЕДИСКРИМИНАЦИЯ

Оперативна цел: Гарантиране правата на гражданите, с акцент върху жените и децата, защита на обществения ред, недопускане и противодействие на проявите на нетолерантност и на език на омразата.

Специфични цели:

1. Повишаване гаранциите за ефективна защита на правата на ромите, тяхната равнопоставеност, достойно съществуване и пълноценно участие в обществения живот.
2. Ефективно прилагане на политиките за интеграция на ромите.
3. Недопускане на двоен стандарт в прилагането на законите на държавата по отношение на ромите и всички уязвими групи.
4. Утвърждаване на толерантни междуетнически отношения чрез всички форми.

Конкретни дейности за изпълнение на целите :

- Прилагане на интегрирания модел „Полиция в близост до обществото” и свързаната с него ежедневна работа на полицейския състав с малцинствени групи, рискови социални групи, групи с нисък социален и образователен статус и др.
- Прилагане на проактивния модел на работа в мултиетническа среда със специален фокус върху ромското население. По този приоритет полицейските служители улавят проблеми в общността и чрез привличане на компетентни за решаването му партньори, като - Община, Здравни служби, Социални такива или други компетентни, осигуряват решаването му и осигуряват по- добра среда.
- Обучение на полицейски служители, самостоятелно и съвместно с партньори от неправителствени организации по проблематиката и етнокултурните особености на ромското население, с оглед осигуряване на една по-позната среда за работа от страна на полицейските служители и познаване в детайли на бита, културата, обичайте и народо-психологията на ромите в областта.

- Засилване на работа със семействата от ромски произход и от друго живеещо при подобни условия население при съблюдаване на правните механизми и работа със семействата за осъзнаване на родителските задължения, за разбиране и спазване правата на децата.
- Превенция на правонарушенията и ефективно реагиране при получени сигнали за извършени престъпления и нарушения на обществения ред, както и недопускане ескалиране на напрежение в районите с компактно ромско население в областта.
- Укрепване на междуинституционалната координация за ефективно прилагане на политиките за интеграция на ромите.
- Засилване работата на местно ниво за повишаване осъзнаването на правата и отговорностите от ромите.
- Повишаването на правната култура във връзка с придобиването, ползването и съхраняването на лични документи.

Отговорни институции:

- ОД на МВР;

6. КУЛТУРА И МЕДИИ

КУЛТУРА

Оперативна цел: Създаване на условия за равен достъп на ромската общност до обществения културен живот и съхранение и развитие на ромската традиционна култура и творчество

Специфични цели:

1. Постигане на устойчивост в резултатите на културната интеграция.
2. Съхраняване, развитие и популяризиране на специфичната етнокултура на ромите като част от българската национална култура и създаване на условия за равен достъп на ромската общност до обществения културен живот на различни нива.

Конкретни дейности за постигане на целите:

- Разработване и реализиране на програми за културна и социална интеграция на областно и общинско ниво като част от областните и общински програми за развитие;
- Институционално укрепване на читалищата като модерни центрове за развитие на местната общност, включително и ромската;
- Популяризиране на ромската култура чрез общия културен календар на Министерството на културата.

Отговорни институции:

- Общински отдели – „Култура” /общински експерт „Култура”/;
- Културни институции, НПО;
- Читалища;

МЕДИИ

Оперативна цел: Създаване на условия за равнопоставено представяне на ромската общност, промяна на негативния образ на ромите и противодействие на проявите на „език на омразата” в печатните и електронни медии.

Конкретни дейности за постигане на целта:

1. Подаване на актуална информация към регионалните медии за събития от всички сфери на живота, които касаят ромската общност в област Смолян;
2. Популяризиране на дейностите на държавните институции в областта на интеграционната политика чрез техните сайтове в интернет и други подходящи комуникационни канали;
3. Преодоляване на съществуващата негативна нагласа, чрез публикации на успешни практики и личности, и насърчаване неизползването на езика на омразата.

Отговорни институции:

- Всички общини, държавни институции, ведомства, регионални структури, неправителствени организации и др., чрез своя пресцентър или друга форма на контакт с медиите да оповестява за предприетите дейности или за други въпроси свързани с интеграцията на ромите.

VII. ИНСТИТУЦИОНАЛНА РАМКА И СТРУКТУРИ, ИЗПЪЛНЕНИЕ НА ОБЛАСТНАТА СТРАТЕГИЯ

Централно координационно звено (ЦКЗ) е секретариата на Националния съвет по етнически и интеграционни въпроси (НССЕИВ) и координира цялостния процес по областното планиране на национално ниво и мониторира изпълнението на областните стратегии и общинските планове.

Областната стратегия е функция на анализа на потребностите на конкретните общини и същевременно, там където е необходимо отчита, координира и обединява усилията на повече от една община за решаване на общи проблеми.

Основен подход следва да бъде интегрирания и териториален подход.

За да се улесни изпълнението на вече приетата областна стратегия се залагат конкретни отговорности за организация и координация на конкретните мерки и дейности, които се осъществяват от всички участници в процеса на планиране.

Структурата за координация на областно ниво е главното действащо звено за съгласуване на дейностите между общините и включените заинтересовани страни за оперативното изпълнение на областната стратегия.

Със Заповед на Областния управител се създава Областен оперативен екип (ООЕ), който включва основните участници в разработването на областната стратегия и общинските планове за действие, както и общинските координатори, които имат пряко отношение или са ангажирани с изпълнението на интеграционната политика в съответната община. По предложение на ООЕ могат да се създават целеви екипи/комисии/временни работни групи, които при необходимост да изпълняват конкретни задачи по изпълнение на областната стратегия. ООЕ съгласува своята дейност с Областния съвет за сътрудничество по етнически и интеграционни въпроси.

Общините отговарят за цялостното изпълнение на Общинските планове на действие на собствената си територия, всяка община следва да обособи подобни структури за координация на общинско ниво, съобразно с местните нужди.

Областната стратегия и Общинските планове за действие са отворени системи, те следват динамиката на промяната в развитието на различните показатели, които определят възникването на нови потребности.

За оперативното изпълнение на дейностите със Заповед на Областния управител на област Смолян се обособява Звено за мониторинг и оценка. В същата заповед се определят задълженията за координация на дейности по мониторинг и оценка на областното планиране, включени в длъжностните им характеристики.

VIII. МОНИТОРИНГ НА ИЗПЪЛНЕНИЕТО

Изграждането на цялостна функционираща система за мониторинг и оценка предполага комплекс от дейности, които се осъществяват на няколко етапа:

- Създаване на структура и изграждане на екип;
- Развитие на уменията и капацитета за мониторинг и оценка;
- Конкретизиране на системата от индикатори, планиране и изпълнение на дейности за мониторинг и оценка;
- Разпространение на заключенията от мониторинга и оценката и актуализиране на планове и дейности в съответствие с направените препоръки.

Звено за мониторинг и оценка

Оперативното изпълнение на дейностите изисква да се обособи Звено за мониторинг и оценка (ЗМО) с ясни и конкретни задачи и отговорности, което бъде относително независимо от преките изпълнители на услугите и мерките за социално включване.

Структура:

ЗМО се създава със заповед на Областния управител и включва в състава си екип от експерти, представители на Областна администрация Смолян, общинските администрации от област Смолян, регионални служби и др.

Задачите и отговорностите на ЗМО са свързани с:

- Координиране цялостната дейност по мониторинг и оценка в област Смолян;
- Планиране дейностите за мониторинг и оценка – изработване обобщен мониторингов план до 20 февруари всяка календарна година;
- Събиране и систематизиране периодично информация за изпълнение на Стратегията;
- Оказване съдействие и логистика за проучвания, оценки, и други дейности, осъществявани от външни експерти или организации в съответната община;
- Организиране дискусии по общини за обсъждане на заключенията и препоръките от докладите за мониторинг и оценка на изпълнението на Стратегията.
- Организиране разпространението на резултатите от мониторинга и оценката сред заинтересованите страни и сред обществеността.

Планиране и изпълнение на дейностите за мониторинг и оценка

ЗМО изработва до 20 февруари на всяка календарна година обобщен мониторингов доклад за изпълнението на Планове за действие от общините на територията на областта за предходната година, който се изпраща в Секретариата на НССЕИВ.

Информация от тези доклади ще бъде използвана при изготвянето на годишен доклад за изпълнение на Стратегията, който ще бъде внасян от Министерския съвет в Народното събрание до 20 април на следващата година.

IX. ЗАКЛЮЧЕНИЕ

В резултат на изпълнение на Областната стратегия за интегриране на ромите в област Смолян се очаква следният ефект и въздействие:

- Синхронизиране на визията за развитието на етноинтеграционните процеси на всички нива – общинско, областно и национално;

- Съответствие на областната стратегия на националните и европейските приоритети в сферата на интегрирането на маргинализираните етнически групи;
- Осигуряване на актуална информация и детайлизирана картина на проблемите и потребностите от интегриране на маргинализираните етнически групи;
- Съпоставимост на разработената областна стратегия и общински планове за действие в резултат от прилагането.

Осигуряването на активното участие на ромите на територията на област Смолян е от важно значение. Ромите участват не само във формирането и реализацията на политиките за интеграция на ромите, но и във всички други политики, те са част от обществото и участват във всички сфери на живота. Това изисква насърчаване и гарантира на реалното им участие във всички приоритетни области на настоящата стратегия.

Неразделна част от Стратегията са Планове за действие, съответно уведомителните писма, изготвени от десетте общини на територията на област Смолян.

Настоящата Областна стратегия за интегриране на ромите в област Смолян 2012-2020 г. се утвърждава от Областния управител на област Смолян и е израз на интеграционната политика на областта за стратегическото развитие.